

Tomas Jankus

21 m.

Pirma

Ilgai laukiau šios dienos. Įtartinai nebuvo jokio jaudulio ar nerimo. Tyla prieš audrą?

Nors įvairiausios mintys, spėlionės apie tai, kas laukia galvoje sukosi visą dieną, tačiau kuprinė paruošta, nuotaika gera, viskas pagal planą.

Ypatingas dėmesys traukinių stotyje, svarbus momentas ir svarbūs žmonės išvykimą padaro reikšmingą. Pajutau pasigėrėjimą, jog esu šios ekspedicijos dalis.

Tačiau vis labiau norisi lipti į traukinį ir pasinerti į kelionę.

Man sąlygos traukinyje (plackarte) pasirodė gan sudėtingos: karštis, gaivaus oro trūkumas ir troškulys daro savo, bet situaciją pataiso vakarienė traukinio „restorane“. Atsigauna jėgos, tačiau laukiantis rytojus verčia eiti miegoti. Miegu antrame aukšte. Kojos faktiškai nuo kelionių netelpa lovoje. Priešais miegantis senolis nesutinka praverti langą ir įleisti gryną orą. Prakaitas žliaugia visu kūnu.

Gal susapnuosiu didingą rytojų- Maskvą?

Antra

Maskvoje, Baltarusijos traukinių stotyje, ryte mus maloniai pasitinka Lietuvos ambasados darbuotojai, kurie labai svetingai priėmė. Nusiprausus, papusryčiavus ir pasidalinus savo įžvalgomis apie ekspediciją mūsų laukė pasakojimais apipinta Maskva. Pirmas įspūdis: didžiulės gatvės, galybė automobilių ir neišvengiamos transporto spūstys.

Visą laiką svajojau pamatyti Raudonąją aikštę, Kremlių ir t.t. Tačiau negaliu pasakyti, jog esu ypač sužavėtas Maskva. Žinoma, mačiau tik vienu akies kampeliu, tačiau tai sudarė man pirmą įspūdį. Be kitą ko, buvo maloniai keista girdėti rusų kalbą, skaityti rusiškus pavadinimus ir po truputi atgaivinti rusų kalbos įgūdžius.

Ambasados darbuotojai lengvai supažindino su Maskvos miestu. Apsilankėme Gulagų muziejuje. Sukrečiantys skaičiai ir faktai...

Antroji diena baigiasi skrydžiu į Krasnojarską. Smagus ir neprailgęs skrydis. O trečiąkart paprašęs stiuardėsės „Pepsi-Cola“ stiklinės, galiausiai, ji atnešė visą butelį.

Trečia

Nusileidome Krasnojarske. Čia saulės nematyti. Malonu, jog ir vėl mus pasitiko. Šįkart Krasnojarsko lietuvių bendruomenės pirmininko pavaduotojas Saulius. Nieko nelaukę autobusiuku išvykome į Lesosibirską.

Didelis kaimas, taip galėčiau apibūdinti šį miestą. Atvykus, mieste tuo metu nebuvo elektros. Ir tai kartojo keletą kartų per dieną. Nepaisant to, Lesosibirske orientuotis mums padėjo jauna vietinių gyventojų porelė.

Ne tik papietavome kavinėje, bet ir apsirūpinome darbo įrankiais. Pagaliau pasitaikė proga nusnausti. Kaip buvo gera miegoti, kai už lango barbena lietus. Skaniai pavakarieniavę aptarėme ateinančių dienų planus, o vėliau laiką leidome laisvai ir jaukiai. Vis labiau suartėjame.

Pamačiau Jenisėjaus upę. Vau, dydis ištis pritrenkiantis. Bandžiau nustatyti, kiek kartų Jenisėjus didesnis už Nemuną. 4, o gal 5 kartus?

Visą dieną lyjo.

Ketvirta

Galima sakyti, jog šiandien prasidėjo tikroji ekspedicija. Tvarkėme kapus. Liūdnas vaizdas, kai pamatai 20-30 metų, o greičiausiai ir daugiau žmogaus rankomis neliestų kapaviečių. Ačiū Dievui, jog buvome pasirūpinę tinkama apsauga nuo uodų, nes jų buvo daug. Labai.

Su vaikinais teko nešti kryžiaus baslį. Buvo tikras iššūkis- 6 m. ilgio baslys ir 2 km. atstumas. Bet mes įveikėme.

Tik šiandien pajutau tikrąjį Sibirą: ypatinga netvarka, gilus kaimas, gyvuliai vaikščioja po gatves, rusiškų markių transportas, o ir stovintys daugiabučiai bei kiti architektūriniai pastatai primena sovietmečiu Lietuvoje išaugusius statinius.

Penkta

Pirmieji ekspedicijos šiurpuliukai- kryžiaus pastatymo ceremonija. Įsimintinas momentas: vėliava, istorinė, sakrali vieta ir rankomis susikibęs jaunimas giedantis Lietuvos Tautinę giesmę. Tiesą sakant, emocija buvo tokia stipri, jog susimąsčiau, ar kada taip didžiavausi būdamas lietuviu?

Visa tai ne tik įprasmino visą dienos triūsą, bet ir pirmąsias ekspedicijos dienas.

Vakare, po dienos darbų, gavome progą atsigaivinti šaltu dušu. Patiksilu, TIK vaikinams teko šis malonumas. Rimtai, rimtai, be juoko.

Šešta

Atvykome į Potapovo kaimą. Prieš tai reikėjo įveikti gerą dešimtį kilometrų. Ilgas, tiesus žvirkelis ir spiginanti saulė vertė visus iš koto. Tačiau pasisekė: pavyko susistabdyti vietinių gyventojų „uaziką“.

Tikrai netikėjau, jog tilpsime, tačiau visi sušokome į „kūzavą“. Kaip silkės kibire. Bet buvo smagu.

Kur tu Lietuvoje tokių atrakcijų gausi? Gal kur nors gūdžiame kaime.. bet ir tai abejoju.

Kuo toliau, tuo tvirčiau galiu pasakyti, jog tie vietiniai gyventojai tikrai buvo paslaugūs ir geranoriški.

Tame pačiame kaime radome gyvenančią lietuvę, kuri buvo taip pat ištremta, tik šiuo atveju vedama meilės. Ponios vyras lietuvis tremtinys grįžęs į Lietuvą ją vedė ir atsivežė atgal į Sibirą, mat vyro mama griežtai reikalavo, jog jei sūnus ves, tai turi būti TIK lietuvaitė. Taip ir atsitiko.

Nenuostabu, jog jau vien vizualiai gali atpažinti, jog čia lietuvių namas: kiemas tvarkingas, namas nudažytas, o ką jau kalbėti apie žydinčias gėles!

Teko bent keletą kartų apeiti kaimą, nes ieškojome vietos nakvynei. Ir man labai įstrigo ši vieta.

Tikras Sibiro kaimas.

Čia praleidome ir pirmąją naktį palapinėse. Bet prieš tai išsimaudėme Jėnisėjaus intake. Vau, nu labai

šaltas ir geliantis vanduo!

Įsikūrę stovyklavietėje ir šildydamiesi prie laužo, Arnoldo iniciatyva pasidalinome savo mintimis, potyriais ir nuomone apie praėjusias dienas. Puiki refleksija.

Tiesa, čia žvėriškai daug uodų. DAUG.

Septinta

Labai gerai išsimiegojau.

Atsikėlę ryte visi ėmėmės darbo kapinėse, o mūsų vyrai auksiarankiai padarė dar vieną kryžių, tiesa, šįkart jau mažesnę.

Šią dieną užstrigo važiavimas maksimaliai pilnu autobusu. Vietiniai gyventojai „kentėjo“ sėdėdami ir prakaituodami ant sėdynių, o mes stovėdami susispaudę it viešas kūnas. Nu taip buvome sulipę, kad net oro trūko. Laimei, tai truko tik ~ 5 km.

O dar ir du kartus per Jenisiejų kėlėmes.

Antroji naktis palapinėje buvo kur kas atraktyvesnė, nes tik atvykus ir dar nespėjus pasigrožėti įspūdingu Jenisiejaus ir Angaros upės santakos horizontu, mus užklupo audra. Gavom ir lietučio, ir vėjo, bet buvo smagu. Na bent jau man. O dar ir su Julija pasidalinom gyvenimiškosiomis peripetijomis.

Sako, uoj, kaip gerai būti aukštam, tačiau ši naktis buvo antroji, kai savęs klausiau, ar palapinė per maža, ar aš per didelis...(?)

Aštunta

Ramus poilsis iki pietų saulėtoje Jenisiejaus ir Angaros upių santakoje, po kurio- pirmosios žygio dienos 10 km. Sibiro kalnais ir miškais.

Beprotiškai daug uodų. Ir nesvarbu, diena ar naktis, lietus ar saulė, miškas ar laukas, jie visada įkyriai zvimbia. Ir kandžioja. Neslėpsiu, bet tie padarai mane išprovokuodavo ribinėms situacijoms. Aš jaučiausi bejėgis prieš juos.

Samgu žygiuoti, nes pasiteisina visas kuprinės turinys: batai netrina, rūbų pakankamai, viskas čiki. Kiek mes daug dainuojam. O dar ne tik rėkaujam ir šūkaujam, bet ir švilpaujam, nes visi labai bijo sutikti mešką. Prisipažinsiu, aš labai norėjau pamatyti mešką. Bet tik pamatyti, nes tikriausiai to užtektų, kad pasijusčiau bailus zuikis skriejantis per laukus...

Įsikūrėme nuostabioje vietoje- ant uolos. O prieš ją- tolimos Sibiro taigos platybės.

Naktį sargavome. O jei atvirai, tai juokėmės. Nepamenu, kada tiek juokiausi iki ašarų. Nuoširdžiai. Su kuo? Su nepakartojamu džuku Andriumi. Neabejoju, jog tai buvo puiki prevencija prieš visus laukinius miško gyventojus.

Atlikę sargybą ir pasikeitę pamainomis nuėjome miegoti. Deja, šis malonumas teko neiškart. Prireikė „pasismaginti“ ir pažaisti palapinėje „Star-wars“ su didžiulu uodų spiečiumi.

Įveikiau!

Devinta

Antroji žygio diena: aukštyn, žemyn. Teko daug laiptoti uolomis, nes eiti tik prakrante vietomis tapo neįmanoma.

Prisipažįstu, užklupdavo silpnumo akimirkos, bet viską kompensuodavo nesibaigiančios dainos ir komandinė dvasia.

Pasiekėme stovyklavietę, o ten, žinoma, pasitiko ir ištikimi uodai.

Su Andriumi vėl sargavome naktį. Ir vėl juokas, ir paranoiški pokalbiai apie meškas.

Dešimta

Trečioji žygio diena. Jenisiejaus pakrantėje randame išnykusio kaimo liekanas. Palietė mane ši vieta.

Atrodo, esi ten, kur prieš kurį laiką gyveno tremtiniai. Vaizduotėje matai jų gyvenimą būtent šioje vietoje. Dažnai mintimis nukeliauju ir prisimenu senelio pasakojimus.

Greičiausiai nepameluosiu sakydamas, jog sudainavome visas lietuvių liaudies dainas. Ir ne tik.

Pagaliau pasiekėme žygio finišą. Vau, nužygiavome virš 40 km. ir visi bendrai pripažinome, jog bandomasis žygis- tai tik „siemka“ saujoje.

Vienuolikta

Ryte pažadino grojanti muzika. Pasirodo, kaime, ant vieno barako, pakabinta grojanti muzikos kolonėlė. Man labai asocijavosi su scenomis iš filmų, kur miesto aikštėse groja muzika, žmonės laimingi, gyvenimas gražus.

Be kita ko, puikus rytas ir gražus Jenisiejaus horizontas. Iš vietinės kaimo „seniūnės“ sulaukėme pasiūlymo išsimaudyti rusiškoje „banioje“. Žinoma, neatsisakėme, nes jau ilgą laiką svajojome apie karštą vandenį.

Tačiau, šios dienos vinis- keliavimo ypatumai išpūdingai monstrišku trijų tiltų rusišku miškovežiu KRAZ. Važiavome ir per pievas, ir per laukus, miškus, ir per Jenisėjaus intakus. Kitaip tariant, vietos, kur atrodė neįveikiamos, šiai gigantiškai technikai buvo vieni juokai. Išpūdinga.

Kartais liūdna, jog laikas taip greitai bėga ir liko visai nedaug. Čia viskas taip verda, visi pasidarėme tokie artimi, jog visiškai nesijaučia namų ilgesys. Aišku, kartais pagalvoji apie komfortą, tačiau kai išsimaudžiau po karštu vandeniu, supratau, jog kiek nedaug žmogui reikia, kad būtų gerai.

Dieną vainikavo stovyklavietės sukūrimas mini saloje, kurioje nėra uodų! Kažkokia anomalija.

Ir vėl momentas, kai toks dalykas, kaip uodų išnykimas, sukelia labai gerą emociją.

O vėliau- soti vakarienė, laužo šviesa ir refleksija.

Dvylikta

Nuo ankstauro ryto su maisto komanda ruošėme pusryčius, pietus ir t.t.

Dalis komandos išvyko vizitui pas vietinę administraciją, o likusieji laiką leidome stovyklavietėje.

Laikas buvo puikus: deginomės, miegojome, šnekučiavomės ir džiaugėmės jau beveik įveikta ekspedicija. Tačiau, momentais tekdavo apsiginti nuo besiganančių karvių, kurios labai drąsiai veržėsi į mūsų stovyklą. Matyt, maisto kvapas jas atitinkamai skatino.

Jaučiuosi labai suartėjęs su komanda.

Eidami į parduotuvę praėjome pro kaimą. Vaizdas išties yra sukrečiantis. Gyvenimo būdas liūdnas: nešvara, netvarka, visur apžėlusios žolės, o namai/barakai sutrūniję. Nuėję paprašyti vandens pas vietinius gyventojus ir šiek tiek pakalbėję su vaikais, mane apėmė didžiulis gailėsčio jausmas: vaikų drabužiai nešvarūs, purvini, suplyšę, dantys sugedę. O paklausęs vieno berniuko kiek jam metų, jis, sekundėlę pagalvojęs, nubėgo pas mamą, paklausė jos, kuri sūnų išvadino „durak“. Ir tik tada grįžęs berniukas pasakė „siem“.

Pamiršo? Nežino? Kilo daug minčių..

Paskutinė naktis palapinėse. Artėjame prie Lietuvos(?) Dar nesinori...

Trylikta

Lyja.

Su lietuvių tremtinių pagalba pastatėme paskutinius du metalinius kryžius. Šiurpuliukai lakstė kūnu giedant himną.

Galime sakyti, jog priėjome liepto galą: ekspedicija baigta. Birželio 14d. LR seime gautą vėliavą simboliškai perdavėme lietuviui tremtiniui gyvenančiam Kazačinsko mieste.

O vėliau- kelionė į Krasnojarską. Apsistojome motelyje. Pirmasis įspūdis- palapinėse geriau.

Gavomę internetą. Vau, visi pametę akis. Ir aš toks.

Keturiolikta

Krasnojarsko miesto pažinimas. Lietuvis Saulius mums aprodo Krasnojarską ir jo įžymybes. Susitikome ir su vietos valdžios atstovais. Sakė, jie mūsų lauks sugrįžtančių. Malonu.

Jaučiasi nuovargis, tačiau smagios dainos autobusiukyje kelia ūpą. Pakilome į kalnus, kur pamatėme visą Krasnojarską, kaip ant delno.

Ilgas vakaras ir ankstyvas skrydis į Maskvą.

Penkiolikta

Sakyčiau, rami diena Maskvoje. Be abejo, malonus ambasados atstovų sutikimas, vaišės ir pirmieji mūsų įspūdžiai.

Dar kartą pasirūpinau lauktuvėmis.

Vakare- paskutinis ekspedicijos etapas,t.y. kelionė traukiniu.

Šešiolikta

Ir džiaugsmas, ir ilgesys, ir liūdesys, ir pabaiga, ir lyg vėl pradžia. Viskas maišosi.

Bet kokių atveju- įspūdingas momentas. Apsikabinę, pakalbėję, pasifotografavę ir pasidžiaugę artimaisiais bei visais kitais, kuriems buvome svarbūs, išbėgome pas Prezidentę.

Ekspedicija baigta, bet pažadėjome, jog greitai susitikime!

O jau važiuodamas Kaunan pasiilgau.

Nes buvo GERA.